

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РУСКИ ЕЗИК ЗА V И VI КЛАС (ПЪРВИ ЧУЖД ЕЗИК – ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ

Настоящата програма е предназначена за учениците от V и VI клас, започнали да изучават руски език във II клас от началния етап като първи чужд език.

Целта на програмата е да очертае основните насоки на обучение в V и VI клас, да гарантира постигане на основните комуникативни умения от прогимназиален етап, описани в ДОИ за УС, да спомогне за интегрирането на обучението по руски език в общата учебна програма, съдействайки за цялостното личностно развитие на учениците.

Модулното представяне на програмата за V и VI клас дава възможност обучението да бъде по-гъвкаво, да се определя интензивността на учебния процес съобразно входното равнище, интересите, мотивацията на учениците и скоростта на адаптирането им към новия прогимназиален етап на обучение.

II. ОБЩИ ЦЕЛИ

Целите на обучението по руски език в прогимназията са част от общите образователни, възпитателни, познавателни и езикови цели за тази образователна степен и са насочени към овладяването на комуникативната компетентност в единство на съставлящите я компоненти – езиков, социално-културен, стратегически.

Обучението по руски език в V и VI клас трябва:

- да затвърди и доразвие комуникативните умения на ученика по руски език от началната степен на обучението;
- да поддържа и разширява интереса му към изучаването на чужд език и култура в контекста на родния език и култура;
- да развива основните умения в четирите вида речева дейност;
- да продължи изграждането на знанията за граматичната система на руския език на по-високо съзнателно ниво и натрупването на активен и пасивен речников запас;
- да способства формирането на ценностната система и адекватно социално поведение в духа на толерантност и интерес към други мнения и модели на поведение;
- да развива способностите на ученика за самостоятелно учене.

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
<p>I.</p> <p>С</p> <p>Л</p> <p>У</p> <p>Ш</p> <p>А</p> <p>Н</p> <p>Е</p>	<p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> – разбира кратки диалози с един или повече събеседници, свързани с ежедневието; – разбира основната информация от кратки текстове с изучена тематика: разкази, стихотворения, текстове на песни с ясна структура, прочетени с ясна дикция, стандартно произношение; – разбира конкретна информация от кратки инструкции и съобщения. 	<p><u>Учениците трябва да усвоят:</u></p> <p>I. Тематичните кръгове:</p> <p>1. Дом, семейство, родно място:</p> <ul style="list-style-type: none"> – околна среда, тип жилище, бит; – семейни взаимоотношения, деца и възрастни; – домашни растения и домашни любимци. <p>2. Училище и свободно време:</p> <ul style="list-style-type: none"> – взаимоотношения учител–ученик; – приятелство; – интереси, хоби; – спорт, игри, развлечения. <p>3. Ежедневие, пазаруване:</p> <ul style="list-style-type: none"> – режим на деня, помощ вкъщи; – в магазина, на пазар; – услуги; – градски транспорт; – облекло и хранене. <p>4. Празници, традиции:</p> <ul style="list-style-type: none"> – тържества, празнуване; – семейни традиции, подаръци, сувенири. <p>5. Ваканция, пътувания:</p> <ul style="list-style-type: none"> – отдих, туризъм; 	<p><u>Учениците трябва да преговорят, разширят и усвоят следните езикови знания:</u></p> <p>Фонетика</p> <p>Продължава работата върху основните произносителни и интонационни навици с акцент върху:</p> <ul style="list-style-type: none"> – редукция на гласните в неударена сричка; – корелация на меки и твърди съгласни; <p>произношение на шушकाви съгласни;</p> <ul style="list-style-type: none"> – основни интонационни конструкции (ИК-1, ИК-2, ИК-3). <p>Морфология</p> <p>1. Морфемна структура на думата.</p> <p>2. Сродни думи.</p> <p>3. Съществително име: число; I, II, III склонение.</p> <p>4. Употреба в речта на основните падежни значения:</p>	<p><u>На учениците трябва да се даде възможност:</u></p> <p>Да участват в разговори, дискусии:</p> <ul style="list-style-type: none"> – учител-ученик; – ученик-ученик. <p>Да водят диалози по зададени ситуации.</p> <p>Да работят по двойки, в малки</p>	<p><i>Междупредметните връзки се осъществяват по време на цялостния учебен процес в следните области:</i></p> <p>Български език и литература</p> <p>Опора върху придобитите знания и умения по роден език. Проблеми на интерференцията. Разширяват се социокултурните познания, свързани с национални традиции, обичаи, ценности, изучавани литературни произведения и произтичащите от тях прилики и различия.</p> <p>Първи чужд език</p> <p>Стратегии на</p>
<p>II.</p> <p>Ч</p> <p>Е</p> <p>Т</p> <p>Е</p> <p>Н</p> <p>Е</p>	<p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> – разбира основната информация от кратки литературни текстове на познати и подходящи за възрастта теми; 				

<p>III.</p> <p>ГОВОРЕНЕ</p>	<p>– разбира в подробности съдържанието на кратки писма и картички, написани на стандартен език;</p> <p>– разбира в подробности съдържанието на комикси на познати теми, като се опира на илюстрациите към тях;</p> <p>– разпознава някои основни социокултурни особености в текстовете;</p> <p>– намира необходимата конкретна информация в кратки надписи, упътвания (за игри, телефон и др.), инструкции.</p> <p>Ученикът:</p> <p>– води кратък разговор, за да получи информация в ежедневни ситуации;</p> <p>– описва себе си и своето семейство;</p>	<p>– нови места, запознанства,</p> <p>– видове транспорт;</p> <p>– сезони, климат, природа.</p> <p>6. Страна на изучавания език:</p> <p>– основна историко-географска информация;</p> <p>– култура и социокултурно поведение;</p> <p>– фолклор.</p> <p>II. Сфери, роли, места за общуване</p> <p>Обучението пресъздава следните ситуации на общуване:</p> <p>– разговор вкъщи, на гости, в училище, по телефона;</p> <p>– общуване в училище, на улицата, на стадиона;</p> <p>– общуване по време на екскурзия в друга страна, в непознат град, в транспорта;</p> <p>– в магазина, в хотел, в кафе, в пощата;</p> <p>– на театър, на концерт, на изложба.</p> <p>В рамките на посочените сфери на общуване учениците овладяват следната ролева компетентност:</p> <p>– на домакин, на гост;</p>	<p>Именителен падеж:</p> <p>– субект на действието;</p> <p>– обръщение;</p> <p>– част от съставно именно сказуемо;</p> <p>– главна част в едносъставно битийно изречение;</p> <p>Родителен падеж:</p> <p>– за означаване на принадлежност;</p> <p>– при отрицание;</p> <p>– за определение, с количествени думи, сравнение;</p> <p>– с глаголи, изискващи родителен падеж;</p> <p>– с предлози <i>без, для, из, от, до, у, с, после, из-за</i>.</p> <p>Дателен падеж:</p> <p>– за адресат, за обозначаване на възраст;</p> <p>– с предлозите <i>к, по</i>;</p> <p>– в безлични конструкции.</p> <p>Винителен падеж:</p> <p>– обект на действието;</p> <p>– за обозначаване на насоченост на действието с предлозите <i>в и на</i>;</p> <p>– време с предлога <i>через</i>.</p> <p>Творителен падеж:</p> <p>– оръдие на действие;</p> <p>– в глаголни конструкции</p>	<p>групи.</p> <p>Да участват в колективни форми:</p> <p>– ролеви игри;</p> <p>– симулации.</p> <p>Да участват в учебен проект:</p> <p>– работа с автентични материали, справочници, компютър;</p> <p>– индивидуално проучване и събиране на информация от различни източници</p>	<p>учене.</p> <p>Граматически и лексикални съответствия.</p> <p>Умения за работа с речник.</p> <p>Интернационални думи.</p> <p>Социокултурни връзки.</p> <p>Математика</p> <p>Понятия за естествени числа, действия с тях, дати, мерни единици, геометрични форми, геометрични фигури, процент.</p> <p>Сравнения.</p> <p>Логически изводи.</p> <p>История и цивилизация</p> <p>Понятия за общество, религия, символи, празници, традиции.</p> <p>Запознаване с важни събития от руската и българската история.</p>
-----------------------------	--	--	---	--	--

<p>– разказва кратки случки и впечатления;</p> <p>– споделя намерения;</p> <p>– изразява желание да получи информация;</p> <p>– обяснява какво го интересува или от какво има нужда;</p> <p>Прилага компенсаторни стратегии:</p> <p>– използва прости изрази, изучени типови фрази;</p> <p>– използва мимики, жестове и прости езикови средства за преодоляване на трудности в общуването;</p> <p>– произношението и интонацията се доближават до представените образци.</p>	<p>– на пътник;</p> <p>– на съсед;</p> <p>– на зрител, на слушател;</p> <p>– на партньор в частен разговор.</p> <p>Словесни действия</p> <p>1. Предметна и фактическа информация:</p> <p>Съобщения и въпроси за: Лице/предмет, негови действия и състояния, бит, явления.</p> <p>Наличие/отсъствие на лице/ предмет.</p> <p>Принадлежност на предмет.</p> <p>Място, време, насоченост на действието/движението.</p> <p>Адресат на действието.</p> <p>Съдържание на речта.</p> <p>Съвместно извършване на действие.</p> <p>Количество.</p> <p>Качество, свойство на предмет.</p> <p>2. Интелектуални отношения:</p> <p>Съгласие/несъгласие.</p> <p>Необходимост.</p> <p>Разрешение. Забрана.</p> <p>3. Емоционални отношения:</p> <p>Радост, удоволствие.</p> <p>Огорчение.</p> <p>Положително/отрицателно отношение. Интерес. Учудване.</p> <p>4. Въздействие, убеждение:</p> <p>Предложение за съвместно</p>	<p>(<i>интересоватъся, ...</i>);</p> <p>– съвместност на действието с предлога <i>с</i>;</p> <p>– място на действието с предлозите <i>над, под, перед, за, между</i>.</p> <p>Предложен падеж:</p> <p>– за място с предлозите <i>в, на</i>;</p> <p>– за съдържанието на речта с предлога <i>о</i>.</p> <p>5. Затвърдяване склонението на лични, притежателни, указателни и въпросителни местоимения и употребата им в речта.</p> <p>6. Склонение на прилагателните.</p> <p>Кратка форма на прилагателните.</p> <p>Степени за сравнение (основни понятия). Някои случаи на управление на кратки прилагателни.</p> <p>7. Бройни и редни числителни до 100 в И.п.</p> <p>8. Наречия за начин на действие, обстоятелствени, предикативни.</p> <p>9. Запознаване с основните глаголни категории:</p> <p>– I и II спрежение, инфинитив;</p> <p>– време, наклонение, вид на глагола;</p> <p>– глаголно управление – глаголи с Р. и Тв. падеж;</p> <p>– основни особености на глаголите</p>	<p>– форми на представяне на познавателния материал – графично, таблично, модели;</p> <p>– взаимно-действие и сътрудничество при съвместна познавателна работа.</p> <p>Да използват индивидуални стратегии:</p> <p>– на учене, самообучение, самоконтрол;</p> <p>– за компенсиране на</p>	<p>География и икономика</p> <p>Континенти.</p> <p>Посоки на света.</p> <p>Географска карта. Климат.</p> <p>Човекът и природата</p> <p>Земята.</p> <p>Вселената.</p> <p>Човекът.</p> <p>Хигиена.</p> <p>Заобикаляща среда. Растения.</p> <p>Животни.</p> <p>Екология.</p> <p>Музика</p> <p>Усет за ритъм и темпо. Мелодия.</p> <p>Стилове в музиката.</p> <p>Музикални инструменти.</p> <p>Разучаване на руски песни.</p> <p>Запознаване с музикалните традиции на Русия.</p> <p>Изобразително изкуство</p> <p>Наблюдателност и въображение.</p> <p>Пространствено ориентиране.</p> <p>Умение за рисуване с различни</p>
--	--	---	---	--

<p>IV.</p> <p>П</p> <p>И</p> <p>С</p> <p>А</p> <p>Н</p> <p>Е</p>	<p>Ученикът:</p> <p>– пише картички с поздравления и пожелания;</p> <p>– пише кратки писма за ежедневието си;</p> <p>– пише кратки лични съобщения (покана за парти, обява за изгубена вещ и др.);</p> <p>– използва прости езикови средства, правопис и пунктуация, които се доближават до основни норми на чуждия език и не затрудняват разбирането.</p>	<p>действие. Молба за извършване на определено действие. Съвет.</p> <p>Молба за конкретна вещ.</p> <p>Предлагане на помощ.</p> <p>Предложение, покана, отговор на предложение, покана.</p> <p>5. Речев етикет:</p> <p>Запознанство, представяне.</p> <p>Приветствие, поздрав.</p> <p>Връчване на подарък.</p> <p>Покана, съгласие или отказ при покана.</p> <p>Молба, предложение.</p> <p>Извинение, приемане на извинение.</p> <p>Благодарност, отговор при благодарност. Сбогуване.</p> <p>6. Структуриране на речта: Начало. Самокорекция. Край на разговор.</p> <p>7. Разговор по телефона.</p> <p>8. Възстановяване на прекъснатата комуникация:</p> <p>Сигнал за неразбиране.</p> <p>Молба за повторение на казаното.</p> <p>Молба за уточняване на дума или израз. Изясняване дали ви е разбрал събеседникът.</p> <p>Молба за помощ в речта.</p> <p>Молба за по-бавно темпо на речта</p>	<p>за движение.</p> <p>Синтаксис</p> <p>1. Двусъставно изречение:</p> <p>– със спрегаема глаголна форма,</p> <p>– без спрегаема глаголна форма.</p> <p>2. Едносъставно изречение.</p> <p>3. Въпросителни изречения: общ въпрос, алтернативен въпрос.</p> <p>4. Пряка и косвена реч.</p> <p>Преобразуване на пряката реч в косвена.</p> <p>5. Словоред в простото изречение.</p> <p>Лексика</p> <p>Лексикалният базов минимум включва основна активна лексика (около 700 лексикални единици – думи, устойчиви словосъчетания, речеви модели), необходима за речева комуникация по теми и ситуации, определени от тематичните кръгове (чрез изразяване на посочените в програмата словесни действия и понятия).</p> <p>Лексикалният базов минимум включва основните формули на речевия етикет.</p>	<p>недостатъчни знания и умения при общуване.</p>	<p>материали.</p> <p>Естетически вкус.</p> <p>Домашна техника и икономика</p> <p>Усвършенстване на координацията и сръчността.</p> <p>Изработване на модели.</p> <p>Приготвяне на кулинарни специалитети.</p> <p>Физическо възпитание и спорт. Хигиена.</p> <p>Видове спортове.</p> <p>Създаване на чувство за екипност.</p> <p>Възпитание на състезателен дух.</p>
---	--	---	--	---	---

V. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

На проверка и оценка подлежат знанията на учениците по езикови аспекти и уменията им по основните видове речева дейност.

Проверката, прилагана в практиката, е текуща и периодична. Чрез текущата проверка се осъществява системното отчитане на напредъка на учениците. Характерът на проверката и редовното ѝ провеждане съответства на структурата на учебното съдържание и се подчинява на нейната логика. Главният метод за текуща проверка е наблюдението на учениците в процеса на обучението. Но като традиция проверката и оценката на чуждоезиковото обучение се основават главно на количествени показатели в устна и писмена форма. По същество това е приложение на метода на субективната оценка. Съвременното решение на въпроса за обективност на оценката при проверка по качествени и количествени показатели е използването на обективни тестове. По своя характер оценяването на езиковите знания и комуникативната компетентност на обучаваните чрез тестване е най-близко до точните измервания, затова препоръчваме използването им в основната степен на обучение по руски език още от V–VI клас.

В зависимост от обекта на проверката препоръчваме да се използват дидактически тестове: структурни – за проверка на езиковите знания, и функционални – определящи степента на комуникативните умения. Дидактическият тест следва да включва в определена система задачи със структурна и функционална насоченост. Отчитайки прагматичния характер на крайните цели на обучението по езика, относителният дял на задачите с функционална насоченост в общия тестов бал е приблизително два пъти по-голям, защото основен критерий за ефективността на чуждоезиковото обучение е „умението да си служи с езика“, а не „да знае граматика“.

Задачите, които проверяват лингвистичната компетентност на учениците, се структурират на базата на усвоения лексикален минимум и формално-граматическата структура на изречението.

Типът на комуникативната задача се определя от водещия вид речева дейност, необходима за решаването на конкретна комуникативна задача.

При тестването в областта на четенето се проверява умението за избор на вида четене в съответствие с комуникативната задача, използвайки посочените в програмата тестови разновидности.

При избора на текст за проверка на уменията за четене и аудиране, освен изискването за автентичност и дидактическа целесъобразност (съотношение между изучен и нов езиков материал), се има предвид и възможността за използването на различни стратегии за извличане на информация.

Към системата от тестове в учебно-дидактическия комплект е целесъобразно да има отделна касета със задачи за слушане с разбиране. Тестовите задачи за устно общуване измерват способността на учениците да използват руски език за решаване на практически задачи в ежедневно и личностно общуване.

При проверка на умението за писане се използват комуникативни задачи, свързани с ежедневно потребностите (лична кореспонденция, попълване на различни материали и др.). Проверява се владенето на основните правописни правила. При задачи за свободен конструиран отговор при открит въпрос се проверява умението за създаване на свързан текст и владенето на граматическите и лексикалните средства, които го оформят.

Тестовата система като съвременна форма на контрол доказва своите предимства пред традиционните форми. Обективността на оценяването служи като коректив във

взаимоотношенията учител-ученик. Системното използване на тестването с присъщата му оперативност регулира процеса на учене, като дава възможност на учениците за самоконтрол и самооценка.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

Цялостната структура и организация на обучението по руски език е подчинена на идеята за комуникативност и системност.

Прагматическата насоченост е водещ принцип в чуждоезиковото обучение. Практическото овладяване на езика означава поетапно усвояване на знания и умения по основните видове речева дейност, появяващи се циклично на всяко равнище, съответно разширени и задълбочени. Учебно-възпитателният процес по руски език като чужд представлява йерархия от дейности с комуникативен характер, който се разкрива чрез усвояване на езиковите явления като средство за речево общуване. Следователно основният подход за подбор и представяне на езиковия материал е комуникативно-дейностният. Възприемането, запомнянето и използването на езиковите средства е страничен продукт по необходимост единствено в контекста на комуникацията. И така, основната цел на обучението е овладяване на умения за взаимодействие с носителите и говорещите изучавания език, т.е. постигането на комуникативна компетентност. От това следва, че основна единица на обучението е минималната единица на речевото общуване – словесното действие.

Комуникативно ориентираното обучение определя като водещи тематиката, сферите, местата и ролята на общуване, материализирани от словесните действия. Ключов принцип в организацията на учебното съдържание е ситуативно-тематичният. Тематичната насоченост на съдържанието следва да реализира и идеите на хуманистичния дух на обучението чрез фактора чужда култура, който слага основен отпечатък върху качествата на учениковата личност.

В контекста на комуникативно ориентираното обучение намират отражение съвременните тенденции за широко приложение на активните методи. Очевидна е необходимостта от организационна схема, подходяща за утвърждаване принципите на комуникативно-интерактивното обучение. Приоритетното прилагане на работата по двойки и в малки групи, колективните форми – игри, ролеви игри, симулации, анкети, интервю, в т.ч. и нетрадиционни методи като учебен проект, произтича от схващането за поставянето на обучаваните в центъра на учебния процес не само като обект на въздействие, но и като активно ангажирана страна. Така се очертава ясно посоката на процеса към една функционална перспектива.

С измененията на социалните форми, използвани в обучението, трябва да се отчете и промяната в ролята на учителя, който се превръща в помощник и организатор на процеса, а не просто преподаващ знания или обслужващ техническите средства на обучение. Добре подготвеният учител ясно осъзнава, че общуването се управлява, че общуването на чужд език не е етап от урока, фрагмент от учебния процес, а основа за построяване на учебно-познавателната дейност.

Обучението по чужд език е ориентирано към стимулиране на самостоятелно учене, като се отчетат индивидуалните особености на учениците. Усвояването на езика и формирането на стратегии за учене представляват единство. Човек трябва да знае как да учи и това също е обект на изучаване под непосредственото ръководство на учителя.

Високите изисквания към професионалната подготовка на учителя произтичат от спецификата на съвременния процес на чуждоезиково обучение и в прогимназиалния

етап. В последно време акцентите се преместват от формиране на комуникативна компетентност в посока на интензивно развитие на личността на детето като цяло и преди всичко на умения за социално въздействие помежду си; възможност за включване на своята фантазия и творчество в учебния процес; радост от познанието, любознателност; откритост, търпимост и готовност за общуване без предубеждения по отношение проявите на чуждата култура, умение да виждат какво ги отличава от връстниците им – чужденци и какво ги обединява – всичко това до голяма степен изменя спектъра на общообразователните задачи на обучението по предмета. Гаранция за осъществяването им са професионалните и личностните качества на учителя, който използва чуждия език не просто като средство за обучение, а преди всичко като средство за естествено общуване с децата. Той трябва да прояви умение в организирането на личностно-ориентирано обучение като познава психологията на детето и му даде възможност да твори заедно с него учебния процес, без да забравя: обект са не само комуникативните умения, а и цялостното развитие на детето, неговата активност, самостоятелност, интелект.

Прилагането в практиката на посочените подходи, принципи, организационни схеми осигурява един съвременен модел на качествено чуждоезиково обучение на всички етапи, което съответства на утвърдените образователни стандарти.